

Försvarmakten
107 85 STOCKHOLM

Datum 2007-04-04
Dnr 32-2006-0513

Försvarmaktens årsredovisning 2006

Rikskrevisionen har granskat Försvarmaktens årsredovisning, daterad 2007-02-20. Syftet har varit att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut.

Rikskrevisionen vill efter granskningen av årsredovisningen och avlämnandet av revisionsberättelse fästa ledningens uppmärksamhet på nedanstående.

Rikskrevisionen önskar information senast 2007-05-14 med anledning av våra iakttagelser i denna rapport.

Sammanfattning

Rikskrevisionen har granskat Försvarmaktens årsredovisning för 2006, och avlämnat revisionsberättelse utan invändning. Den genomförda granskningen visar dock behov av att Försvarmakten fortsätter att vidta åtgärder för att kvalitetssäkra sina rutiner inom ett antal områden. Denna rapport pekar på kvarstående brister inom bl.a. följande områden:

- Försvarmakten bör fortsätta arbetet med att förbättra den löpande kvalitetssäkringen av den finansiella redovisningen. Vid Rikskrevisionens granskning har noterats ett antal brister i kontrollen av den löpande redovisningen, av vilka några exemplifieras i denna rapport.
- Försvarmakten har under 2006 fortsatt arbetet med att förbättra tillförlitligheten i redovisningen av beredskapstillgångar. Delar av arbetet har dock genomförts så sent under året att intern kvalitetssäkring av resultatet inte hunnit genomföras, med påföljande risk att alla relevanta korrigeringar av bokfört värde på berörda tillgångar inte har utförts.
- I vissa avgiftsfinansierade verksamheter finns stora utestående fordringar, vilket påverkar Försvarmaktens likviditet negativt. Detta rör bl.a. oreglerade fordringar gentemot såväl Luftfartsverket som Försvarets materielverk, där totalt ca 95 mnkr kvarstår oreglerat från 2005. Även stora belopp avseende verksamhet som bedrivits under 2006 kvarstår som antingen förfallna till betalning eller som ofakturerade vid bokslutstidpunkten.
- Rutiner för hantering av kostnader i internationella insatser, vilka skall finansieras av Förenta Nationerna bör förbättras. Detta för att minska risken för att Sverige går miste om finansiering från FN för

material- och personalkostnader vid berörda insatser.

1. Ekonomisk situation

Riksrevisionen har avlämnat revisionsberättelse med upplysning avseende Försvarmaktens årsredovisning för 2006. Upplysningen innebär att Riksrevisionen valt att särskilt påtala den information som framgår på s 22 i årsredovisningens huvuddokument, där det anges att omförhandlingar samt senareläggning av leveranser har avtalats med Försvarets materielverk (FMV) till ett totalt belopp av 1790 mnkr. Detta belopp kommer istället att belasta kommande års anslag. Riksrevisionen bedömer denna punkt som särskilt väsentlig, då Försvarmakten i regleringsbrevet för 2007 enbart fått dispositionsrätt till en del av det utgående anslagssparandet om totalt 2480 mnkr från 2006.

Bedömning

De förhållanden som omnämns ovan ställer stora krav på tydliga prioriteringsgrunder, och löpande uppföljning av förbrukningen på berörda anslag. Riksrevisionen avser att under 2007 löpande följa de eventuella åtgärder som ovanstående förhållanden föranleder med avseende på prioritering, styrning och uppföljning av verksamheten.

2. Kvalitetssäkring av redovisning och underlag

Underlagen till Försvarmaktens årsredovisning utgörs dels av centralt upprättade bokslutsspecifikationer, dels av bokslut och underliggande redovisning för 47 redovisningsenheter.

Vid granskningen har konstaterats att koncernredovisningsfunktionen har gjort viss genomgång och kvalitetssäkring av de bokslut som inkommit från förband eller motsvarande. Riksrevisionen bedömer det som positivt att dessa åtgärder genomförs, då kvaliteten på Försvarmaktens samlade redovisning höjs. Dock anser Riksrevisionen att flera brister som iakttagits vid vår granskning är av sådan art att de borde ha upptäckts redan vid kvalitetskontroll av den löpande redovisningen. Några exempel där vi anser att kvalitetssäkringen bör kunna utvecklas återges nedan.

Försvarmakten redovisar per 31/12 2006 en skuld till Statens Pensionsverk (SPV) på ca 1,4 miljarder kr, exkl. löneskatt. Någon verifiering av att de uppgifter som erhållits från SPV är korrekta på individnivå tycks inte göras från Försvarmaktens sida varken vid skuldföringstillfället, eller då skulden betalas till SPV. Riksrevisionen anser att Försvarmakten bör förbättra kontrollen och verifieringen av de uppgifter som ligger till grund för dessa transaktioner. Som konstaterats i samband med granskningen av årsredovisningen 2005 har Försvarmakten tidigare belastats med ett engångsbelopp på ca 540 mnkr avseende perioden 2000-2004 till följd av bristande avstämningsrutiner mellan Försvarmakten och SPV.

Försvarmakten redovisar upplupna kostnader gentemot Försvarets materielverk, avseende utbildningar i USA med ett belopp på 42 mnkr. Information som erhållits vid vår granskning indikerar att stora delar av

beloppet sannolikt är upptaget på felaktiga grunder. Försvarmakten har enligt uppgift löpande betalat fakturor avseende berörda utbildningar, men den uppbokade skulden till FMV har aldrig minskats med motsvarande belopp. Sålunda redovisar Försvarmakten per den 31/12 2006 för mycket som upplupen skuld till FMV.

Periodiserad skuld för kompetensutvecklingsmedel är för högt upptagen. Detta pga att förbrukningen av medel för "Livs- och karriärplanering, samt Värderingar som styr medel" tidigare år inte har matchats mot de medel som i balansräkningen avsatts för detta ändamål. Försvarmakten har i detta fall själva iakttagit bristen under 2006.

Ett antal fordon med ett anskaffningsvärde om ca 38 mnkr har anförskaffats och lånefinansierats vid en redovisningsenhet på högkvarteret. Aktuella fordon används dock i utlandsinsatser, vilket gör att finansiering i enlighet med Försvarmaktens regleringsbrev istället borde ha gjorts via anslagsposten 6.1.2.

Slutligen konstateras, liksom efter granskningen av delårsrapport och föregående års årsredovisning, att de specifikationer som upprättas som en del av bokslutsdokumentationen bör utvecklas för flera poster i årsredovisningen. Exempel på detta är värderingen av bl.a. varulager (527 mnkr), där inventeringsintyg inte bifogats bokslutsdokumentationen. Avseende flera skuldposter erhöles underlag först i samband med att Riksrevisionens granskning var på väg att avslutas, och vi anser generellt att Försvarmakten kan utveckla arbetet med central analys av innehåll och förändringar inom och mellan posterna i årsredovisningen.

Rekommendation

Riksrevisionens sammantagna rekommendation är att Försvarmaktens dokumentation till den finansiella redovisningen ytterligare bör utvecklas och systematiseras för att förbättra möjligheten för såväl myndigheten själv, som revisionen att analysera redovisningen. Vidare rekommenderas att analyser av större förändringar inom och mellan poster i redovisningen bör dokumenteras och ingå som en del av bokslutsspecifikationerna. Slutligen rekommenderas Försvarmakten att förbättra kontroll och kvalitetssäkring av den löpande redovisningen för att minska risken för finansiella fel i årsredovisningen.

3. Beredskapsinventarier

Försvarmakten redovisar i årsredovisningen 2006 beredskapsinventarier till ett värde 79 798 mnkr.

Riksrevisionen noterade efter föregående års granskning av årsredovisningen att Försvarmakten under 2005 hade genomfört ett antal åtgärder för att förbättra tillförlitligheten i redovisningen av myndighetens beredskapstillgångar. Samtidigt konstaterades att ett antal brister kvarstod i redovisningen av beredskapstillgångar. Under 2006 har Försvarmakten fortsatt utredningsarbetet för att säkerställa värde och existens avseende främst den materielområdesvis grupperade materielen (MOG). Resultat från denna utredning presenterades för Riksrevisionen under januari 2007,

tillsammans med ett beslut om att Försvarmakten skulle skriva ned det bokförda värdet på beredskapsinventarierna med ca 1,7 miljarder kr och omklassificera ytterligare ca 900 mnkr inom balansräkningen. Detta beslut genomfördes dock aldrig. Istället har kompletterande utredning och kvalitetssäkring av de tidigare resultaten fortsatt under januari och februari. Denna process har resulterat i att Försvarmakten i årsredovisningen för 2006 har korrigerat det bokförda värdet på beredskapsinventarierna med ca 250 mnkr. Information som har erhållits under granskningen av årsredovisningen indikerar dock att det är sannolikt att postens värde fortfarande är för högt upptaget med relativt stora belopp, men att underlag för ytterligare nedskrivningar inte hunnit kvalitetssäkras internt vid bokslutstillfället.

Försvarmakten har vidare under året fortsatt arbetet med löpande inventering av tillgångsbeståndet inom myndigheten. Vid genomgång av den dokumentation som inhämtats av högkvarteret anger vissa förband att inventering inte kunnat genomföras fullt ut enligt plan. Hänvisning görs bl.a. till resursbrist, bristande utdata ur förnödenhetssystemet LIFT och omfattningen av misstämningar mellan LIFT och faktiska inventeringsresultat. Vid löpande granskning på förband har även påtalats att det ibland föreligger lång fördröjning mellan den tidpunkt då inventeringen genomförs och den tidpunkt då resultaten registreras i LIFT. Vidare har noterats att viss inventering gjorts mot andra underlag än de som tas ut från LIFT, samt att problem som revisionen tidigare iakttagit med leveranser direkt till förband istället för till särskild godsmottagning kvarstår (med påföljande risk att materiel inte registreras in i LIFT). Dessa faktorer medför en fortsatt risk att den information som ligger till grund för årsredovisningen inte överensstämmer med det faktiska beståndet i verksamheten.

Rekommendation

Försvarmakten bör tillse att inventeringar, utredningar och kvalitetssäkringsåtgärder som väsentligen påverkar de finansiella posterna i årsredovisningen genomförs och kvalitetssäkras i god tid inför årsredovisningen.

4. Ersättning för drift av flygplatser

Försvarmakten redovisar i årsredovisningen fordringar mot Luftfartsverket uppgående till ca 84 mnkr. Detta belopp avser i allt väsentligt ersättning för driften av flygplatserna i Luleå och Ronneby, vilka även används för civilflyg. Redan i samband med granskning av årsredovisningen 2005 fanns mellanhavanden uppgående till stora belopp som inte hade reglerats mellan myndigheterna. Bakgrunden var oklarhet om vilka grunder som ska gälla för ersättning till Försvarmakten för berörd verksamhet. Information som erhöles i mars 2006 indikerade dock att frågan då var på väg att lösas. Efter granskning av årsredovisningen för 2006 kan konstateras att frågan om ersättning för driften av berörda flygplatser fortfarande inte har lösts. Av ovan nämnt belopp avser ca 34 mnkr belopp som Försvarmakten fakturerade redan 2005. Ytterligare ca 50 mnkr har fakturerats under senare delen av 2006 men var fortfarande oreglerade per den 31/12 2006. Riksrevisionen

bedömer det otillfredsställande att frågan om ersättning för de aktuella tjänsterna fortfarande inte har klarats ut.

Rekommendation

Riksrevisionen rekommenderar Försvarsmakten att snarast vidta åtgärder för att reglera aktuell fordran.

5. Faktureringsrutiner

I samband med granskning av delårsrapporten för 2006 konstaterade Riksrevisionen att Försvarsmakten hade stora utestående fordringar mot Försvarets materielverk, vilka avsåg arbeten som tidigare år utförts i vissa projekt. Efter granskning av årsredovisningen kan Riksrevisionen konstatera att Försvarsmakten per den 31/12 2006 fortfarande hade en oreglerad fordran mot FMV avseende arbeten som utfördes i berörd verksamhet under 2005, uppgående till ca 60 mnkr. Därutöver har konstaterats att ingen del av det arbete som utförts i berörda projekt under 2006 var fakturerat per den 31/12 2006. Detta rör sig om uppskattningsvis ytterligare 60 mnkr.

I ett snarlikt fall har Försvarets högskolan (FHS) en skuld uppgående till ca 5 mnkr gentemot Försvarsmakten, vilket avser utbildningar som hölls för ett antal år sedan. Försvarsmakten har dock aldrig fakturerat beloppet varför posten kvarstår som oreglerad.

Rekommendation

Riksrevisionen vill ånyo rekommendera Försvarsmakten att förbättra sina faktureringsrutiner i denna typ av projekt och så långt som möjligt tillse att fakturering sker löpande under projektens gång.

6. Utfall mot anslagsvillkor

Försvarsmakten har i regleringsbrevet tilldelats ett antal villkorade belopp för förbrukning av anslag inom olika områden. Som framgår av årsredovisningen har Försvarsmakten för några områden överskridit de högsta belopp som angivits som villkor i regleringsbrevet.

Rekommendation

Försvarsmakten bör förbättra kontrollen av att regleringsbrevets villkor för anslagsförbrukning inte överskrids.

7. Redovisning av utlandsfordringar

Försvarsmakten skall enligt regleringsbrev bl.a. bevaka utestående fordringar gentemot FN avseende Sveriges deltagande i fredsfrämjande insatser, samt ansvara för framställan hos FN om ersättning enligt gällande avtal mellan Sverige och FN. Samtliga inkomster från FN avseende svenska FN-styrkor skall redovisas mot inkomsttitel, men Försvarsmakten kan efter särskilt beslut

av regeringen, efter hemställan, få disponera vissa av dessa inkomster. Någon sådan hemställan har enligt uppgift inte gjorts från Försvarmaktens sida.

Relationen mellan Sverige och FN i dessa frågor styrs i flera regelverk, bl.a. COE (Contingent Owned Equipment) Manual, vilken är en handbok som överenskommit mellan FN:s stater. Handboken omfattar detaljerade uppgifter om vilka ersättningar som utgår för bl.a. material, fordon, mat och olika truppkostnader vid en FN-mission. Handboken reglerar även ansvarsförhållanden och former för återbetalning. Vidare upprättas för varje mission olika typer av riktlinjer, bl.a. SOP (Standard Operation Procedures). Dessa riktlinjer utarbetas för respektive mission och är att jämföras med ett avtal mellan FN och det land som utför missionen. Här regleras exempelvis hur många personer som omfattas, vilken materiel som omfattas etc.

Vid granskningen har konstaterats att Försvarmakten vid flera tillfällen inte har haft kontakt med FN innan ytterligare material har använts än det som avtalats mellan Försvarmakten och FN för aktuell mission. Detta avsteg från den formella vägen som föreskrivs i den s.k. COE- manualen enligt ovan innebär risk att Sverige inte kan återkräva aktuella kostnader från FN.

Enligt uppgifter som erhållits vid löpande granskning kan Sverige avseende insatserna i Kongo (MONUC) och Liberia (UNMIL) ha gått miste om ca 6 mnkr pga. brister i handläggning av medicinska repatrieringar, anskaffning av materiel och livsmedel. Sannolikt är det totala beloppet som Sverige inte kommer att erhålla större, då det även finns exempel avseende bl.a. transporter av stridsvagnsfordon som inte hanterats i enlighet med avtal.

Rekommendation

Försvarmakten bör tillse att berörd personal ges tillräcklig kunskap om de regelverk som styr Sveriges deltagande i FN-missionerna. Detta för att minimera risken att verksamhet och kostnader som borde vara ersättningsbara från FN inte hanteras på ett korrekt sätt. Vidare rekommenderas Försvarmakten att tydliggöra ansvaret för korrekt hantering av dessa ärenden samt se över rutiner och organisation för löpande uppföljning av hela återkravshanteringen.

Ansvarig revisor Bengt Bengtsson har beslutat i detta ärende. Uppdragsledare Frank Lantz har varit föredragande.

Bengt Bengtsson

Frank Lantz

Kopia för kännedom:

Försvarsdepartementet